

TÅKERNS FÄLT- STATION

Informerar maj-03

Föreningen Tåkerns Fältstation är en sammanslutning av fauna och flora intresserade personer och har till ändamål att främja intresset för biologiska studier samt att verksamt deltaga i arbetet för naturskydd.

Styrelsen

Ordförande: Bengt Andersson 0144 - 108 72
Åkerstigen 6 bengt.andersson@odeshog.se
599 32 ÖDESHÖG

Vice ordf: Tommy Tyrberg tel 011-532 30
Kimstadvägen 37 tommy.tyrberg@norrkoping.mail.telia.com
610 20 KIMSTAD

Sekreterare: Lars Gezelius 0142-145 69
Kummelgatan 13 lars.gezelius@e.lst.se
595 52 MJÖLBY

Kassör: Jan Henriksson 0142-138 63
Bondegatan 15 A janne.bittan@bredband.net
595 52 MJÖLBY

Ledamöter:

Anders Elf	Christer Eriksson	Lars Nilsson	Magnus Swenson
Svälinge	Klövergatan 3	Lagmansg. 22 A	Skogslund,
592 92 VADSTENA	599 31 ÖDESHÖG	595 52 MJÖLBY	596 91 SKÄNNINGE
0141 - 21 11 86	0144 - 316 81	0142 - 187 75	0143 - 300 06
lofstrand.elf@telia.com		rue637a@tninet.se	magnus.swenson@sterisol.se

Suppleanter:

Bengt Arhall	Jonny Martinsson	Ruben Brage
Fornsjövägen 7	Grubbs väg 3	Skogsgatan 97
595 44 MJÖLBY	596 93 SKÄNNINGE	587 23 LINKÖPING
0142 - 184 20	0142 - 36 01 00	013-465 36 82
bengt.arhall@telia.com	jonny.martinsson@mailbox.swipnet.se	ruben.brage@bredband.net

Föreningsadress: Tåkerns Fältstation, Box 204, 595 22 MJÖLBY

Fältstation: Kvarnstugan, Ramstad, 599 93 ÖDESHÖG tel 0144-321 19

Postgironummer: 26 34 96 - 2

Logi och guidning: Platschefen 0144 - 321 19

Medlemsavgift: Avgiften för 2003 är 85 kr och inkluderar tre info'n och Vingspegeln nr 2 (tema Tåkern). Den som prenumererar på Vingspegeln separat behöver bara betala 70 kr.

Engurefond, postgiro: 93 76 75 - 7 (stöd till fågelstationen vid Engure, Lettland)

Adress hemsida: <http://hem.fyristorg.com/taken/>

Sett i Tåkernbygden

17 december - 23 maj (obsarna har ännu ej granskats av RRK)

Lars Nilsson & Lars Gezelius

Det blev över lag en relativt kall vinter men tämligen nederbördsfattig. Isläggningen i sjön började redan i slutet av november. I december var det kraftig is. Det var kyligt i kring jul/nyår men i januari kom en mildare period. I februari blev det vinterkyla igen som varade fram till 10 mars, då våren kom. Vättern har täckts med is i mitten av februari. Sjön gick upp i andra halvan av mars. Dock kom 10 april kom ett rejält bakslag med ca 15 cm snö som emellertid snabbt smälte undan efter ett par dygn. Vårfloden uteblev, men täta regn i slutet av april (ca 80 mm) gjorde att vattennivån i Tåkern snabbt ökade i månadsskiftet april/maj. Varmaste perioden var 22-23 april med knappt 20 grader. Inledningen på maj blev relativt sval.

Doppingar-änder

Smådopping observerades i Hästholmen 19 januari (BAN), Borghamn 23 januari (JGN) och från Hovtornet 2 maj (BEG). Årets första **rördrom** tutade vid Hov 13 mars (ÖSN). **Knölsvanar** räknas regelbundet från Glänåstornet, årets högsta notering så här långt är 770 ex 23 mars (AWR). **Mindre sångsvan** är sedd vid Bjälbo 15 mars, 3 ex, (JEN) och Lövängsborg samma dag, 1 ex, (AEF). Högsta vårsiffran för **sångsvan** blev 227 ex 15 mars (Tfstn). Gåsräkningar har genomförts vid flera tillfällen under senvinter-vår. Högsta notering för **sädgås** blev 4189 ex 29 mars (Tfstn). Årets första sädgås sågs inte förrän 5 mars, 13 ex, (AEF). Maxantal för **spetsbergsgås** och **bläsgås** blev 12 ex 16 mars (BAN) respektive 50 ex 5 april (Tfstn). En **bläsgås** sågs så sent som 23 maj vid Herrestadmaden (EJN). Årets första **grågås** sågs i Säbyviken 17 feb, ovanligt sent (LGS). Två **snögäss** fanns vid Bankängen 29 mars (RBE) och 1 april (IBN). **Vitkindad gås** har setts från 15 mars, som mest 50 ex vid Hovtornet 25 april (ÖSN). Noterbart är att ingen fjällgås sågs i området under våren. **Gravänder** har setts på olika lokaler runt sjön från 7 april med indicier på häckning under ladugårdar (BEG, KSD, AAN). En hög notering för **snavterand**, 80 ex, föreligger från Glänås 20 april (BAN). Höga vårnoteringar finns också för **brunnand** och **vigg**, 600 ex respektive 500 ex den 8 april från Glänåstornet (BAL). Sträckräkning vid Stora Lund, Vättern, gav bl a **ejder** 11 ex 21 april (LGS,RBE), **sjöorre** 20 ex och **alfågel** 16 ex 18 april (BAN,CEN). **Salskraken** fick en förhållandevis blygsam högstanotering med 18 ex vid Hovtornet 5 april (BEG).

Rovfåglar

En **röd glada** sågs vid Svålingetornet den 14 mars sträckande mot sydväst (BEG). **Havsörnar** har setts hela perioden, som mest 6 ex över Lindön 23 mars (LGS). Första **brunhöken**, en hane, anlände 22 mars (SLN). **Blåhökar** har som brukligt funnits över vintern, åtminstone 2 ex i januari. En hane sågs vid Kälkestad 2 maj (LGS). En honfärgad **ängshök** sågs vid Svanshals kyrka 4 maj (BAN). Minst två

fjällvråkar har funnits i området under vintern. **Kungsörn** har setts regelbundet under perioden, senaste observationen gjordes 5 april vid Kyleberg (BAN). Stora mängder småfågel höll till på ett oskördat fält vid Renstad i december och januari. Småfågeln lockade till sig flera rovfåglar. Förutom **blåhök** sågs här både **tornfalk** och **stenfalk** under jaktförsök. **Ängshökar** har också setts vid sjön; en hane vid Kvarnängen och en hona vid lövängsborg 15 maj (EJN) och en hona vid Holmen 17 maj (TT), en ad hona Svanshals udde 5 maj (GLL) och en hona Svanshals k:a 4 maj (BAN). En stenfalkhona har setts på olika ställen söder om sjön fram till 11 maj. Första **lärkfalken** spanades in 5 maj vid Säby (MJN, EVN). En **jaktfalk** sågs vid St Lund, Ödeshög 8 feb (KAN). En gammal hona **pilgrimsfalk**, årets första, noterades vid Åsberga 8 mars (BEG). Därefter har falkar av båda könen setts regelbundet vid sjön, bl a sågs en hane slå en tofsvipa vid Ramstad på Valborg.

Hönsfåglar till ugglor

Småfläckig sumphöna har hörts vid Bankängen från 9 -17 maj (AAN, LGS). 16-23 maj spelade också ett ex på Renstadmaden (LGS). En kornknarr spelade vid Alvastra pålbyggnad 23 maj (CEN). De första **tranorna**, 1 par, sågs både söder och norr om sjön 4 mars (AEF, LGS). Den 5 april fanns 2320 tranor i området, nytt värrekord och 13 april räknades 1170 ex in på fälten norr om sjön. 761 av dessa gick på nysådda fält och 327 på stubbåkrar. (LGS). Första **tofsviporna**, 70 ex, kom 8 mars (AEF). **Dubbelbeckasin** spelade med 4 ex 11 maj vid Charlottenborgsmaden (BAN, LGS), tre ex där 16 maj (BAN) och ett ex där 17 maj (LGS). Två **dvärgbeckasiner** rastade på Svanshals äng 26 april (Ög-svararen) och ett ex på Sjötuna äng 22 maj (JHN). Tre **rödspovar** sågs vid Lövängsborg 22 april (JNN) och ett ex på samma lokal 29 april (LGS). Arten fanns även på Herrestads äng, ett ex, 8 maj (GLL) och 10 maj (BAN). Två **myrspovar** rastade vid Svanshals k:a 4 maj (BAN). På Sjötuna udde rastade 13 **mosnäppor** 17 maj (CKD), ett ex sågs också på Herrestadmaden den dagen (EJN). Ett par **dvärgmåsar** parade sig på Sjötuna udde 16 maj (EJN). Då sågs även en 4K-fågel. 3 ex sågs också där 18 maj (SLN) samt ett ex 20-23 maj (EJN). Den första **svarttärnan** sågs 10 maj vid Tovören (BAN) och 6-10 ex sågs över Väversundavassen 18 maj. 12 **skräntärnor** rastade på Sjötuna omkring 15 maj (JHN). **Ringduvor** övervintrade troligen på Omberg där som mest 13 ex sågs 12 januari (CKD). En **berguv** fanns 15 jan vid Säbyviken (LGS). **Sparvugglan** har hörts vid Örnslid på Omberg 22 januari (LNN) och 16 februari (BAN). **Jorduggla** har setts vid sydvästra delen av Tåkern från slutet av mars till sista april (LGS) samt vid Stora Lund i maj (CKD). 10 tidiga **torNSEGLARE** sågs vid Svanshals 7 maj (GLL).

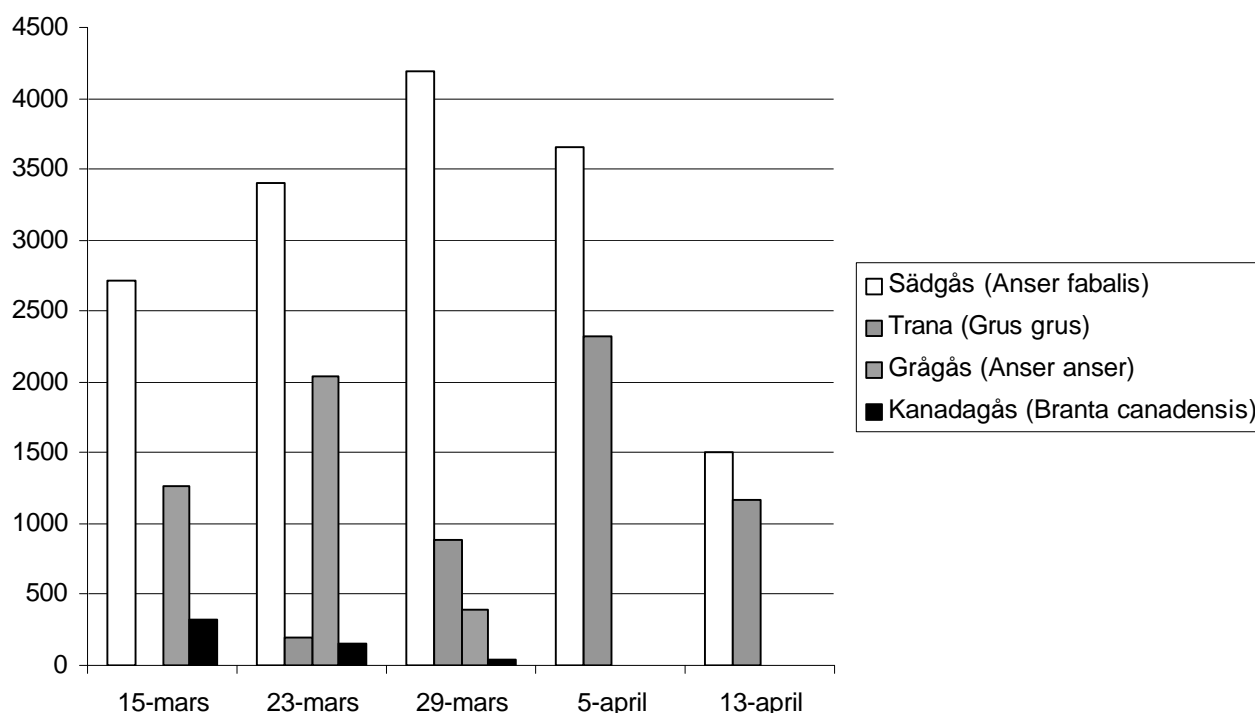
Tättingar

Svalorna kom programenligt i slutet av april; **hussvala** vid Stocklycke 27 april (OJN), **ladusvala** 26 april (LGS), **backsvala** och **hussvala** 26 april (BLN). Vårens megarraritet blev en **rostgumpsvala** som rastade vid Furåsa 17 maj på morgonen (EJN, LGS, TT, m fl). Första **sånglärkan** drillade 9 mars (). Första **svartvita flugsnappare** dök upp 22 april (LNN). En **rödhake** trotsade kylan vid Stora Lund 6 januari (LNN).

Första **rödstjärten** sågs vid Kvarnstugan 3 maj och en **svart rödstjärt** höll till vid Bäcks såg i Ödeshög 23 maj (GBN). En **pungmes** sågs 25 december vid Ramstad kanal (CKD). Första **trastsångaren** hördes 29 april (LGS), första **rörsångaren** 2 maj (BEG). En vassångare hördes i Väversundavassen 11 maj (BAN). Första **löv-sångaren** noterades 23 april (). En **gransångare** noterades vid Glänås 11 maj (LGS) och vid Svanshals udde 18 april (RBE). En **Ringtrast** noterades vid Isberga 19 april (BAN). 22 april sågs en ringtrast, hona, vid Heda (LNN) och 2 maj sågs ett ex vid Ombergsliden (CEN). Den första **sädesärulan** noterades vid 28 mars (). 11 januari sågs en **vinterhämpling** vid Väversunda (IGE, m fl), samt 40 ex där 9 februari (LNN). 100 **snösparvar** sågs vid Hov 8 mars (BEG). Fyra **lappsparv** noterades 7 mars vid Lövängsborg (gm LJN). Omberg bjöd på en del **bändelkorsnäbbar**, t.ex. sex ex Örnslid 13 januari (LNN), ett ex där 23 januari (JGN), fyra ex Per Sten 1 februari (BIN), fem ex där 8 februari (CEN, BAN), samt två ex på berget 2 mars (CKD).

Rapportera iakttagelser från Tåkernområdet till Bengt Andersson eller Lars Gezelius. Rapportera gärna på Svalan. <http://svalan.viron.se/rappsyst/index.htm>

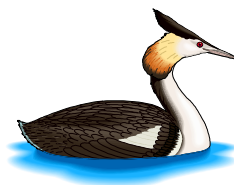
Observatörer: AEF = Anders Elf, AAN = Arne Andersson, BAL = Bengt Arhall, BAN = Bengt Andersson, BEG = Benny Ekberg, BIN = Björn Ingelsson, BLN = Björn Liedén, CEN = Christer Eriksson, CKD = Christer Kingård, GLL = Göran Lindell, GLT = Gert Ljungqvist, GME = Gunnar Myrhede, IGE = Ilze Girgensone, JGN = Joakim Gustafsson, JNN = Johan Gustafsson, JEN = Jan-Erik Nordqvist, JGN = Jocke Gustavsson, JHN = Jan Henriksson, KAN = Kent Andersson, KCN = Kjell Carlsson, KMA = Karl-Martin Axelsson, KSD = Kenneth Strand, LGS = Lars Gezelius, LJN = Lars Johansson, LNN = Lars Nilsson, LSM = Lars Sjöström, MCL = Magnus Corell, MSN = Magnus Swenson, OJN = Olle Jonsson, OHM = Olof Hjelm, RBE = Ruben Brage, SLN = Sven Lennartsson,

Antalet tranor och gäss vid vårens räkningar.

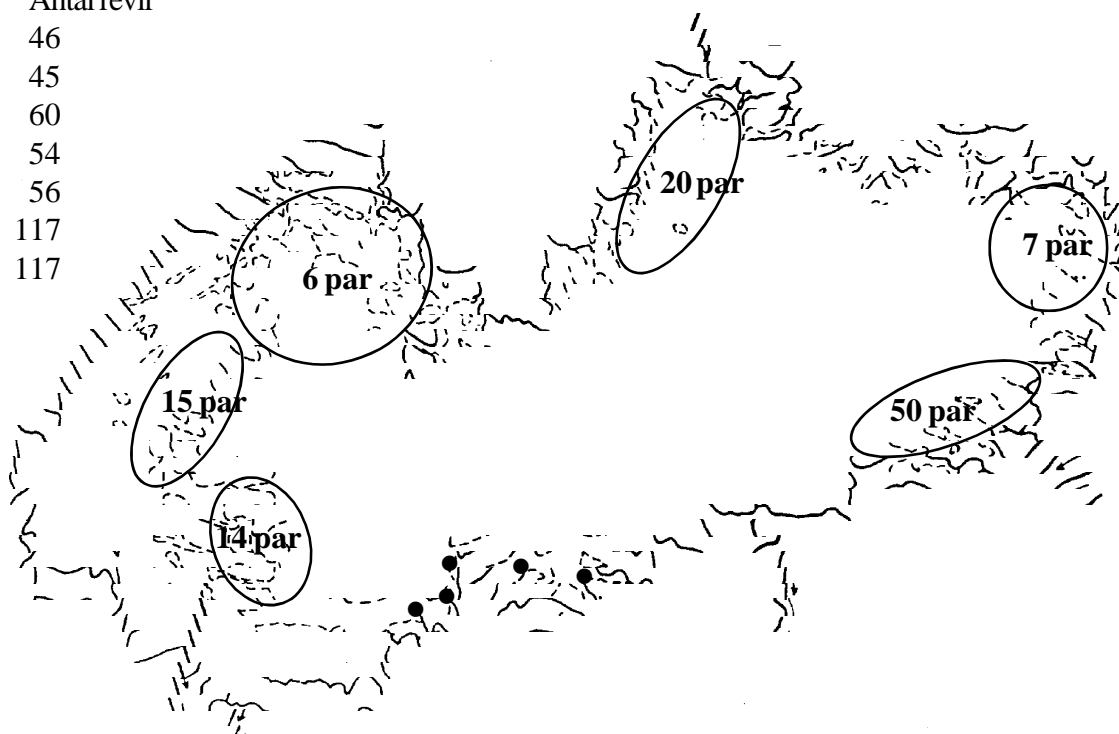
Skäggdoppingen i Tåkern 2002

Lars Nilsson

Inventeringen av skäggdopping som återupptogs 1996 efter över 20 års uppehåll fortsatte för sjunde året. Den största insatsen har gjorts på räkning av kullar under juni-juli och totalantalet skäggdoppingar under sommar och höst. I vissa områden med många doppingpar har antalet bon räknats. Totalt lokaliserades 117 par (revir). Det är det högsta antalet sedan räkningarna återupptogs 1996, men samma antal som 2001. Trots att antalet par var detsamma var fördelningen i sjön kraftigt förändrad jämfört med fjolåret. Nu häckade betydligt mer än hälften av paren i sjöns östra del medan antalet i Renstadvassarna och Källstadsområdet minskat till hälften. Första ungen sågs 15 juni. Antalet observationer av ungfåglar under sensommaren var även detta år relativt få vilket tyder på att predationen varit hög. Vid höstens simfågelräkningar noterades följande antal i mitten av månaden: augusti 79, september 9 och oktober 11. Medeltalet skäggdoppingar för perioden 1990-1999 var för motsvarande månader 73, 95 respektive 80. Förra årets goda höstsiffror, som låg betydligt över medel förklarades med att bestånden av kransalger och krusnate hade utvecklats positivt under de senaste åren. Under 2002 var undervattensvegetationen fortsatt bra men skäggdoppingarnas antal klart under medel. Tydligt finns också andra faktorer som förklarar skäggdoppingarnas närvaro under senare delen av hösten.

År	Antal revir
1996	46
1997	45
1998	60
1999	54
2000	56
2001	117
2002	117

Rapportera häckfåglar på Omberg !

Tåkerns Fältstation fortsätter under 2003 att göra en häckfågelinventering på Omberg. I år gäller särskilt norra delen av berget. Fågelinventeringen är ett led i en omfattande inventering av bergets flora och fauna som drivs av länsstyrelsen. Gör du iakttagelser av fåglar med häckningsbeteende kan du rapportera det på svalan eller till Lars Gezelius. Notera plats och datum. Om du är på berget kan du också rapportera direkt till personalen på Ombergs Naturum. Öppet dagligen 12 - 17.

Tåkernfonden delar ut 340 000 kr

Tåkernfonden WWF beslutade den 12 maj om utdelning av 340 000 kronor till fyra olika naturvårdsprojekt vid Tåkern för år 2003.

Tåkernfonden WWF bildades 1987 med syftet att "bevara och göra tillgängliga Tåkerns och Tåkernbygdens naturvärden". Tåkernfonden har idag en helt avgörande betydelse för naturvårdsarbetet vid Tåkern. Med årets anslag har fonden totalt delat ut nästan 8,5 miljoner kronor sedan starten.

Det största anslaget sammanlagt 150 000 kr går till Tåkerns strandängar. Av detta anslås 110 000 kr till ersättningar till djurhållare, som har **djur på bete** vid Tåkern, medan 40 000 kr går till direkta **skötselinsatser**. **Restaureringen** fortsätter av de gamla **slättermaderna** vid Väversunda. Dessa arbetsuppgifter utförs av naturreservatsförvaltaren.

Till **Tåkerns vattenmiljö** anslås sammanlagt 50 000 kr. Av dessa går 40 000 kr till Länsstyrelsen för att följa utvecklingen av **Tåkerns limnologi** och undervattensvegetation. De senaste fem åren har undervattensvegetationen åter ökat tillsammans med antalet fåglar, som direkt eller indirekt lever av denna. Dessutom får Lysingskolan i Ödeshög 10 000 kr för studier av **Tåkerns tillflöden**.

Tåkern är känd som "**Fåglarnas sjö**". Tåkerns Fältstation får 65 000 kr uppföljning av förändringar i fågellivet på det öppna vattnet, i vassar, på strandängar, i strandskogen och i sjöns omgivning. Tåkernfonden avsätter 25 000 kr för odling av **gåsåkrar** i sjöns nära omgivning. Gåsåkrarna odlas för att gässen ska äta där istället för på konventionellt odlade åkrar där de kan göra skada på växande grödor.

En viktig del i Tåkernfondens verksamhet är att **underlätta för människor att ta del av och uppleva Tåkerns och Tåkernbygdens naturvärden**. Fonden satsar i år 50 000 kr på **guidning** vid Tåkern för att öka tillgängligheten.

Rapport från årsmötet

Tåkerns Fältstation höll årsmöte den 20 februari 2003 i Slöjdvillan i Ödeshög. Ca 20 personer mötte upp. Årsmötesförhandlingarna medförde endast smärre förändringar i styrelsen. Kjell Antonsson på Länsstyrelsens miljövårdsenhet, berättade på ett underhållande sätt om hotade och sällsynta arter i Tåkern-Onbergsbygden. Det var en intressant utblick för oss skådare.

Stöd Engure fågelstation i Lettland

Tåkerns Fältstations fond för bidrag till verksamheten vid Engure fågelstation lever vidare. Enguresjön ligger nära kusten vid Rigabukten och är Tåkerns "vän-sjö". Den liknar Tåkern med stora vassområden och kransalger bland undervattensväxterna. Verksamheten vid Engure drivs av Biologiska institutet och är inriktad på populationsekologi hos framförallt änder och skrattmå. Det är fortfarande kärva tider för Engure stationen och framtiden är oviss.

Tåkerns Fältstation delade år 2002 ut 2000 kr till Engure och på fem år har utdelningen blivit 18 500 kr till verksamheten där.

13 500 kr av summan kommer från enskilda donatorer vilket vi tackar så mycket för. Kvar i fonden till detta år finns nu endast ett mindre belopp.

Bidraget går och kommer att gå till den löpande verksamheten samt till utrustning som kan behövas vid Engure. Valfritt belopp kan betalas in på "Engure fondens" postgirokonto:

93 76 75 - 7

Guidningar vid Tåkern

Länsstyrelsen erbjuder guidning vid Glänåstornet varje helg (ej midsommarhelgen) under perioden 13 april - 20 oktober. Varje lördag, söndag och helgdag 09-14 finns guiden på plats. Guidad tur avgår från tornet 9.30. Guidningen kostar 20 kr per person.

**STÖD
TÅKERNS FÄLTSTATION
BLI MEDLEM**

Årsavgift 85 kr

Postgiro 26 34 96 - 2